

Warszawa, ^{724/52} dnia 19 marca 1921 r.

Rmv

1573

7241

As
W

DO

PANA MAJORA SWITALSKIEGO

Belweder.-

Z polecenia mjra Kierzkowskiego przesyłam dalszy ciąg raportu w sprawie akcji zagranicznej arcybiskupa Teodorowicza.

Gmarzinek

NACZELNE POWODZENIE WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

L: Dz. 7241/52 dnia 18 V 1921 r.

zespół Wvziet

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

234

Warszawa, 7.III.21.

*So
wypia
do Fab. liczy
Belweder*

Nawiązując do raportu w sprawie akcji zagranicznej Arcybiskupa J. Teodorowicza - należy podkreślić następujące fakty:

Sprawa skatolicyzowania Rosji stanowi dzisiaj przedmiot głównych rozważań w Watykanie, który wysuwa koncepcję unii z Rosją.

W przeciwieństwie do projektów Watykanu - duchowieństwo polskie stara się z powodów podanych w poprzednim raporcie wysunąć koncepcję zlatynizowania Rosji. Z identyczną koncepcją wystąpiło również duchowieństwo niemieckie.

Pomimo że wobec niemożności nawiązania bezpośrednich stosunków z Rosją - sprawy te są na razie jedynie w fazie przygotowywania gruntu. Ustalenie opinii w tym względzie jednak przedstawiają już dzisiaj poważne znaczenie ze względu właśnie na ścieranie się tych dwóch odmiennych poglądów, gdyż zwycięstwo jednego z tych kierunków, t.j. koncepcji unii - forsowanej przez Szeptyckiego - skieruje cały wysiłek Watykanu przede wszystkim na Ukrainę - co naturalnie nie zostanie bez oddźwięku politycznego - zwycięstwo zaś drugiego kierunku, który ze strony polskiej reprezentuje arcybiskup Teodorowicz, ze strony zaś niemieckiej arcyb. Ropp - spowoduje przede wszystkim starcie się polskich i niemieckich wpływów.

Sprawy powyższe są jednym z głównych tematów odbywającego się obecnie w Warszawie zjazdu biskupów.

Według ostatnich wiadomości - równocześnie z upadkiem wpływów Szeptyckiego w Rzymie - koncepcja unii kościelnej z Rosją traci coraz więcej zwolenników na korzyść koncepcji drugiej, która będzie polem zasadniczego starcia się wpływów niemieckich i polskich.

Z tych to względów sprawa ta znalazła żywy oddźwięk w kołach politycznych - przede wszystkim w Związku Lud. Nar. i Zjed. Lud. Nar, przyczem naturalnie Zjed. Lud. stanęło bez zastrzeżeń na platformie zajętej przez arcybis. Teodorowicza. Nar. Demokr. natomiast sprawę tę traktuje odmiennie - uważa ona przede wszystkim, że wysiłek Watykanu bezpośrednio w kie-

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

runku Rosji podjęty nie może przynieść odpowiednich rezultatów - ani dla Kościoła, ani też dla prądów kulturalnych Europy zachodniej. - Zdaniem leaderów tego stronnictwa Watykan powinien brać się przede wszystkim propagandą katolicką w Rumunji, gdzie grunt w tym kierunku jest podatniejszy - i niewątpliwie akcja tutaj zapoczątkowana - przyniosłaby szybko znaczne rezultaty. Dopiero przez skatolicyzowanie Rumunji utworzyłby sobie kościół etap zasadniczy - do dalszej akcji na wschodzie - czyli że skatolicyzowanie Rosji winno poprzedzić opanowanie przez Watykan Rumunji.

Koncepcji unji kościelnej z Rosją Narodowa Demokracja jest stanowczo przeciwna - jako podnoszącej znaczenie Ukrainy - i czyniącej z niej łącznika pomiędzy Rosją a Watykanem.

Idea druga, skatolicyzowanie Rosji - jako dająca możliwość ogarnięcia Rosji przez wpływy niemieckie - żywo zajęła to stronnictwo - które w tym wypadku ustala swój front w zupełnej zgodzie z duchowieństwem polskim.

W najbliższym czasie "Gazeta Warszawska" pomieści szereg artykułów w tym kierunku - które będą stanowiły dalszy ciąg obiektywnego na razie artykułu p. t. Stolica Apostolska i Rosja, pomieszczonego w numerze z dnia 5 marca b. r.

Ustalenie ze strony tegoż stronnictwa stosunku do tej sprawy i podkreślenie konieczności zlatynizowania Rosji - stanowi ważny etap w rozwoju pojęć kościelnych w stronnictwie w którym niemal do ostatnich dni górowały prądy analogiczne do tendencji z czasów Zygmunta Augusta, t. j. myśli i idee utworzenia narodowego kościoła, wprowadzenia liturgji polskiej i t. d. Plate te upadły - ich miejsce zajęła zaś kwestja przełamania filosemickich tendencji Watykanu - oparcia kościoła na wyłącznie aryjskim podłożu.

Poświęcona tym sprawom książka Romana Dmowskiego ukaże się niebawem w druku.

Zadaniem jej będzie właśnie urabianie wśród mas i duchowieństwa poczucia konieczności zwołania soboru, którego cele przedstawiono w raporcie uprzednim.